

Szerkesztőség:

Arad, Acser-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... 300 Lei.

Fél évre ... 180 Lei.

Negyed évre ... 75 Lei.

Havonta ... 25 Lei.

Hirdetések díjszabás szerint
vétetnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Lapunk legfőbb közleményei:

Konstantinápolyban teljes az anarchia
A kivándorlási ügynök fotográfiája.
Allamcsiny készül Bajorországban.
Félszáz osztendő az aradi színpadon
A belügyminiszter a kivándorlás ellen
Harmincezer lei helyett 2500.
Eljárás a sztrájkvezérek ellen.
Agyonlőtték Németország leghírhed-
tebb betörőjét.

Kancellárok egymás ellen.

Szövetség helyett —
hidépítés.

Románia és Bulgária viszonya. —
Válságban a paraszt-párt.

Bucuresti. Az *Indreptarea* szeri-
nt Stambulinszky bolgár minisz-
terelnöknek előterjesztései és kí-
vánságai, hogy tudniillik a román
kormány Bulgária érdekeit a la-
sarmen konferencián pártfogolja,
továbbá, hogy egy szövetségköté-
si tárgyalást kezdjenek, a román
kormánytól bizonyos fenntartás-
sal való fogadtatásra találtak. *Bra-
tiani* miniszterelnök kifejezést is
adott ennek, amikor kijelentette,
hogy Stambulinszky javaslatát
nem alkalmassak a román-bolgár
viszony javulásának elősegítésére,
mert ezek a javaslatok részben ko-
raiak, de viszont elkésztettek is, fő-
leg pedig azért nem tárgyalhatók
a román kormány által, mivel Bul-
gária nem teljesítette a békeszer-
ződésben reá kiszabott kötelessé-
geit. Az egyetlen kérdés, amely el-
fogadható, a dunai román-bolgár
összekötő híd tervének az ügye.
Ebben a kérdésben különben *Con-
stantinescu* Tanorel a Cfr. vezér-
igazgatója tárgyalásokat folyta-
tott *Minkoff* bolgár külügyi osz-
tályfőnökkel. A tárgyalások to-
vábbfolytatása a lausannei konfe-
rencia eredményétől vannak füg-
gővé téve és ha a hidépítés tervé-
nek kellő alapja lesz, a tárgyaláso-
kat a szakértők fogják folytatni.
(Rador.)

Bucuresti. Az alkotmányrefor-
mot előkészítő bizottság tegnap
délután újból ülést tartott, ame-
lyen folytatták a reformjavaslat
pontjai felett megkezdett vitát.

Bucuresti. A *Lupta* szerint a
paraszt-párt válságba jutott és vég-
zetes szakadásra vezető meghason-
lások észlelhetők a pártvezetőség-
ben. A válság főoka a párt prog-
ramja körül keletkezett nézetel-
terésekben keresendő. A program-
mot *Stere* Constantin dolgozta ki
és ebben a parasztpárt besszará-
biai frakciójának álláspontja jut ki-
fejezésre, amely nem fedi *Michala-
ke* nézetét. Pedig tudvalevő, hogy
Michalake csoportja alkotja a pa-
rasztpárt többségét. Ez a többség
pedig azt kívánja, hogy a parasztpártnak konzervatív agrarius jel-
leget kell öltetnie és tisztán a pa-
rasztpárt érdekeit kell védenie. A

párt programját az intéző bizott-
ság előtt fogják megvitatni. Egyéb-
ként a nemzeti párttal megkez-

dett egyezkedési tárgyalások is a
paraszt párt válsága miatt szakad-
tak félbe. (Rador.)

Sforza vonatát megtámadták.

(Fascista-zavargások Olaszországban.)

Róma. Bussoleno-állomáson 80
fascista megtámadta azt a vona-
tot, amelyen *Sforza* lemondott pá-
risi olasz nagykövet Rómába utá-
zott. A nagykövet kocsiját lekap-
csolták a vonatról, aki a támadás
láttára kénytelen volt elrejtőzni.
Sforza mindaddig rejtékhelyén
maradt, amíg az odasiető karabi-
nierek ki nem szabadították szoron-
gatott helyzetéből. Turinban ismét
tüntetés volt *Sforza* ellen.

Róma. *Mussolini* hétfőn reggel
egy óra hosszat tárgyalt *Sforza*-
val. Beavatott körökben úgy tud-
ják, hogy *Sforza* és *Mussolini* tár-
gyalása eredménytelenül végző-
dött, az ellentéteket nem sikerült
elsimítani és *Sforza* végképpen ott
hagyja a diplomáciai szolgálatot.

Róma. Több vidéki városból hi-
rek érkeznek arról, hogy a helyi
fascista szervezetek még min-
dig rendetlenkednek és bántalmaz-
zák azokat, akik más politikai cso-
portokhoz tartoznak. A kormány
a legszigorubb utasításokat adta
a hatóságoknak, hogy a rendetlen-
kedő fascistákat tartóztassák le.
Mussolini minden esetben, amikor
jelentést kap ilyen egyéni akciók-

ról, azonnal feloszlítja az illető
csoportot.

Róma. Tarantóban a naciona-
listák és a fascisták között súlyos
összecsapásra került a sor. A
csendőrség kísérletet tett a beavat-
kozásra, azonban mikor látta,
hogy tehetetlen a fegyveres cso-
portokkal szemben, visszavonult.
A fascisták sortűzet adtak a na-
cionalisták főhadiszállására. A lö-
völdözésnek számos áldozata van,
heten meghaltak, közöttük két asz-
szony is és mindkét részről sok a
sebesült.

Róma. A piacenzai női fascista
csoport ünnepélyes esküt tett, a
melyben megfogadta, hogy egy év
idejére semmi díszet vagy ékszert
nem fognak viselni. Ezenkívül le-
mondanak minden olyan tárgyról,
amely aranyból, ezüstből, más ne-
mes fémből vagy drágakőből van.
Végül azt a jogot követelik, hogy
a haza javára minden fizetés nél-
kül egy éven át dolgozhassanak,
lemondván minden világi mulat-
ságról, kivéve a polgári és nemze-
ti ünnepek alkalmával nyilvánítan-
dó öröm kifejezéséről.

A márka elérte legmélyebb pontját.

(Aradon három bani egy márka.)

A német márka tragédiája be-
következett. A berlini jóvátételi tár-
gyalások nem vezettek eredmény-
re, aminek az lett a következmé-
nye, hogy a márka kurzusa olyan
mélyre süllyedt, amilyen Német-
ország eddigi legválságosabb pénz-
ügyi helyzetében sem volt. A zür-
ichi tőzsde jegyzése szerint a
márka a 63.75-ös legmélyebb kur-
zust érte el. Ennek folyamán-
ként Aradon ma három bani volt
az effektív márka, a berlini kifize-
tést pedig két banival, sőt 1.80-al
is perfektuálták.

Berlin. A dollár tegnapi újabb
emelkedése egész Németország-
ban rémületet keltett. Az esti ma-
gánforgalomban már 8700 márkát
adtak egy dollárért. A többi valu-
ták árai is hasonló arányban emel-
kedtek. A devizahossz a közönsé-
get értékpapírok vásárlására bu-
zította. Így különösen a külföldi já-
radékok és legkivált a román jára-
dék és a magyar arany járadék
íránt nagy az érdeklődés és ennek
következtében ezeknek az árfolya-
ma állandóan emelkedik. Figyelem
reméltó hogy a cseh és az osz-

trák spekuláció Németországban
nagy mértékben vásárol. A meg-
szaporodott bankmunka követke-
ztében az összes bankok túlóráz-
nak. Egyre hangosabb az a kíván-
ság, hogy a tőzsdét a további spe-
kulációkat megakadályozandó zár-
ják be.

Párisi jelentések szerint a ber-
lini események miatt nagy hossz-
van. Esté már 16 franknál többet
fizettek a dollárért, az angol font
árfolyama 67 frankig szökkent fel.

Berlin. A jóvátétel kérdésében
ma már bizakodóbb a hangulat. A
jóvátételi bizottság még megvárja
a német viszonzást, amelyet
vagy ma, de legkésőbb holnap fog-
nak átvutni. A bizottság tagjai
még néhány napig Berlinben ma-
radnak és legkésőbb a hét végén
elutaznak. Elutazásukra siettető
hatással van az a körülmény, hogy
a második bankbizottság párisi
ülése csütörtökön van. Erre elnö-
kül *Morgan* amerikai pénzügy-
miniszternek megnyerni, aki jelenleg
Rómában időzik, de legkésőbb hu-
szonhatodikán vissza akar térni
Amerikába. A jóvátételi bizottság

tagjai elutazásának így tehát nem
az a jellege, mintha a tárgyalások
megszakadtak volna, hanem csak-
is a tárgyalások elnapolásáról és
Párisban folytatásáról van szó.

Magyar fascista-párt.

(Tíz pontból álló követelés.)

BUDAPEST. A „Magyar fascis-
ta párt” aláírással ma proklamá-
ció jelent meg, amely tiltakozik
az ellen, hogy a magyar fasciz-
mus káros tendenciákkal gya-
nusítsák meg. A proklamáció
ismerteti a magyar fascisták tíz
pontból álló programját. Kö-
vetelik: 1. Az államhatalom poli-
tikai erkölcsi és gazdasági tekin-
télvénnek visszaállítását és min-
den destrukció iránnyal szemben
való megvédését. 2. Az államha-
talam függetlenítését minden
idegen gazdasági tényező befo-
lyásától. 3. Az állam intranszigen-
s keresztény gazdasági politikával
oldja meg az uralkodó súlyos
gazdasági helyzet kérdéseit. 4.
A fascizmus nem tűri, hogy az
állami közvagyonokat megse-
misítsék, sem pedig az erre való
felhajtást. 5. Nem tűr olyan cse-
lekményt, amely a nemzeti ter-
melést akadályozza és ezzel a
nemzeti gazdasági életet gyöke-
reiben támadják meg. 6. Nem
tűri az illegitim uton szerzett va-
gyonok tulajdonosainak a szerte-
len tozódást, amely a súlyos gaz-
dasági helyzetben levő nyomorgó
tömegek elkeseredésének kirob-
banására vezethet. 7. Amint a sa-
ját kebelében nem tűri meg az
egyéni akciót, éppenugy megaka-
dályozni igyekszik a más oldal-
ról jövő felelőtlen egyéni akció-
kat is. 8. Küzd a megalkuvást
nem ismerő egységes keresztény
gazdasági tábor létesítéséért. 9.
Küzd a társadalom keresztény
erkölcsi alapokra való helyezé-
sért. 10. Ezen elvek érvényesi-
tése érdekében a törvények ke-
retein belül igénybe vesz minden
rendelkezésre álló eszközt.

A nyilatkozat kiemeli, hogy
főleg a liberális sajtó támadja
állandóan a magyar fascizmust.
Azzal vádolják a magyar fascistá-
kat, hogy a zsidó szabadkőmű-
vesek állanak mögöttük, hogy ál-
lamellenes tanokat hirdetnek és
hogy céljuk a kormány hatalmá-
nak aláásására és a rend meg-
bontására törekcsenek. A belügy
miniszter azzal vádolta meg őket,
hogy a nemzeti konszolidáció mun-
káját megakasztják és ezért a
nemzet megvédése érdekében
már előre beigérte a lesvlyosabb
retorziókat. Végül hangsúlyozza
a proklamáció, hogy a magyar
fascizmus a kereszténységnek és
a magyar fajiságnak gazdasági
védelmére szervezkedik.

BUDAPEST. Az egységes
pártban a fascista szervezkedés-

sel szemben mozgalom indult meg. Ennek előjelül tekintik azt a politikai vacsorát, amelyre *Dreher* Imre hívta meg ötven képviselőtársát. A meghívottak legnagyobb része gazdasági képzettségű kormánypárti agrárdemokrata képviselő volt, akik *Bethlen* miniszterelnököt fenntartás nélkül hajlandók követni. Elsősorban a fascista-szervezkedés kérdésében öhajtanának a kormány-pártot belül olyan helyzetet teremteni, amely lehetővé tenné, hogy a miniszterelnök a párt elhatározó többségére támaszkodva minden irányban megnyugtató álláspontot foglaljon el ebben a kérdésben. Az egységes pártban ma estére várják *Bethlen* erről szóló nyilatkozatát. A mennyiben a miniszterelnök ma este nem nyilatkoznék, legkésőbb a főudvarház helyi beszámolójában fog nyilatkozni a magyar fascizmusról.

Vilmos könyve.

(Kétszázötvenezer példány.)

Vilmos excsászár emlékiratainak hivatalos kiadási napja október 30. Szállításra azonban már október 27-én kerültek, még pedig a könyvkereskedelem történelmében bizonyára páratlan példányszámban: 250.000 példányban. A 91 centiméter széles papírt 4 papírgyár gyártotta s akkora papírszalag készülhetne belőle, mely *Berlinből* *Malagáig* ér. A fűzéshez 2600 kilométer cérna kellett, tehát annyi kilométer, amekkora a *Dan* zig és *Gribaltár* közti távolság. A kötéshez szükséges vászon 9 kilométer. Öt lipcsei nyomda, tíz nagy könyvkötészet hetekig dolgozott az excsászár könyvén. A csomagolás már három héttel ez előtt vette kezdetét, mikor pedig szállításra került a sor 12 britorkocsi és teherautó két napig szállította a könyvet a *Köhler* kiadó-cég udvaráról a vasúti postaállomásra.

A pénzügyi intézetek nacionalizálása.

(Már összeült a bizottság.)

Az *Universum*ban egy valószínűleg sugalmazott cikk jelent meg mely szerint a nemzeti bank felhívására a pénzügyi, kereskedelmi és iparügyi miniszterek egy a hazai bankokból álló bizottságot hívtak össze azzal a céllal, hogy a csatolt részekben levő pénzügyi és iparvállalatokat a hazai ipari és kereskedelmi vállalatok egységes működése és vezetése érdekében nacionalizálják. A nemzeti bank kijelentette, hogy a csatolt területeken levő ilyen vállalatokat nem fogadják el a leszámlálásnál, mivel csak látszatva nacionalizálták magukat, egy-két embert vévén be a vezetőségbe, a tőke azonban még mindig idegen kezekben van. A kiküldött hat tagú bizottság most tanulmányozza azokat a módokat, melyek mellett ez intézeteket nacionalizálni lehet.

Allamcsiny készül Bajorországban.

— *Ludendorff* a mozgalom vezetője. — *Monarchista*-vezérek inkognitóban. —

Távirati jelentések arról adnak hírt, hogy *Bajorországban* államcsiny van készülben. A mozgalom vezetői a német imperializmus kimagasló alakjai: *Erhardt*, *Ludendorff* és *von Kahr*, akiknek legfőbb céljuk a jelenlegi állapot és államforma megszüntetése, a melynek helyébe a monarchiát állítanák, élén a régi *Wittelsbach* dinasztia valamelyik tagjával. A monarchista mozgalom központja *Kahr* volt bajor kormányelnök palotája. A hadműveleteket *Ludendorff* és *Erhardt* készítik elő — *Berlin* megszállására. Biztosra veszik, hogy a katonaság majd örömmel csatlakozik hozzájuk. Az államcsinyról *Rupprecht* volt bajor trónörökösrel is tárgyaltak. Eljutottak annak idején ahhoz a kérdéshez, hogy *Rupprecht* hajlandó volna-e a bajor királyi koronát vagy a német császári méltóságot elfogadni. A volt trónörökös kitérő választ adott, mert attól félt, hogy a terv nem sikerül és kudarc esetén Németországot még nagyobb csapás érné. Az államcsiny véghezvitelét az késlelteti, hogy a bajor reakció-sok között nagy nézeteltérések vannak a kivitel módját illetőleg. A volt bajor trónörökös rokonszenvez ugyan velük, de olyan magatartást tanúsít, mintha semmi köze sem volna a mozgalomhoz. A „*Wossische Zeitung*” szerint a mozgalom célja a *Wittel-*

sbach-dinasztia jogára alatt újra megteremteni a nagynémet birodalmat, amely magába foglalja Bajorországot, Tirolt, Salzburgot és egész Ausztriát. A terv kiviteléhez Magyarország segítségére is számítanak. A mozgalomnak ujabban különös lendületet adott az olasz fascista-mozgalom, a melynek mintájára szervezkednek a nagynémetek. Különösen élénk a német „fascista” mozgalom Bajor- és Poroszországban. Egyesek erősen dolgoznak annak megakadályozására, hogy Tirolt Bajorországhoz csatolják. Pedig a monarchista pártiak éppen e két ország egyesülését látják a *Wittelsbach*-dinasztia alatti tömörülés egyik legfontosabb tényezőjének.

BERLIN. *Erhardt* mellett ezidőszerint *Lüttwitz* is Bajorországban tartózkodik és ott folytatja szélső jobboldali agitációját. Mind a két agitátor azonban nem a maga nevét használja, hanem álnév mögé buvik. *Lüttwitz* *Lorentz* tábornoknak hivatja magát. *Erhardt* pedig, mint *Eichmann* szerenel. Miközben *Erhardt* állandóan Tirolban lakott, több ízben megfordult Bajorországban is, ahol egy ismert bajor tanár vendége volt. A német birodalmi kormány birtokában van a bajorországi agitációra vonatkozó összes adatoknak.

Kancellárok egymás ellen.

(*Czernin* a magyar-osztrák jóviszonyért.)

BÉCS. Ausztria pénzügyi orvoslásának programvitájánál incidensek játszódtak le, amelyek során heves összecsalakozás támadt *Renner* volt kancellár és *Seipel* mostani kancellár között. *Renner* beszédet mondott, amelyben megtámadta *Seipel* és szemére vetette, hogy a genfi egyezséggel nagyobb eredményeket érhetett volna el, ha nem töltött volna annyit *Chamonixban*. *Seipel* erőlyesen visszautasította a vádat. Az ülés végén *Renner* bocsánatot kért a magánértesülésekre alapított, nem helytálló kijelentésekért. *Gróf Czernin* Ottokár azt hangoztatta, hogy Ausztriának különösen azokkal a szomszédokkal kell fenntartania a jóviszonyt, akik élelmiszerfőlöslégüket odaadhatják. Magyarországon sok minden megváltozhatik, mondotta *Czernin*, de a magyar nép szomszédunk marad és ezért vele jó kereskedelmi szerződést kell kötnünk.

Agyonlőtték

Németország leghírhedtebb betörőjét.

Berlin. A szombatról vasárnapra virradó éjszakán a rendőrök agyonlőtték a hírhedt *Opitzot*, akinél félelmetesebb betörő kevés akad Németországban. *Opitz* jó módú, tisztességes kispolgári családból származik. — Csakhamar rossz utra tévedt és rövid idő alatt félelmetes gonosztevő lett belőle. Betörőbandát szervezett, a mely száznál több nagy betörést követett el. A gyilkosságtól sem

talált. A felbőszült rendőrök viszályoztak és két golyóval leterítették *Opitzot*, aki szörnyethalt.

Hogy áll a leu?

November 8-án fizettek 100 lelért:

Párisban 9.70 frankot
Zürichben 3.50 frankot.
Budapesten 1675 koronát
Newyorkban 62 centet
Belgrádban 39 dinárt

EZ ARAD!

*

Afférem Pucival.

'Puci, az erdélyi klarinétosok királya, ma az alábbi levelet küldte a jazz-bandról írott cikke vonatkozásban a szerkesztőségnek:

Kedves Szerkesztő ur! Kétségbe vagyok esve! És habár a banda tagjai gyöngyvirág illattal akarnak életre kelteni, mégis folyton foghagyma szagot érzek. Valószínűleg sok jazz-bandtől, amit már a városi kávéházban játszottam. Ami játékomban a megemészthető séget illeti elég bizonyíték rá a városi kávéház közönségének tetszés nyilvánítása. Méltóztassék elhinni kedves Szerkesztő ur mi is hallottunk már jazz-bandot, és mi is tudjuk, hogy a palacsinta sütő meg a nappali edény nem zenei instrument sőt azzal is tisztában vagyunk, hogy az éjjel használt nappali edény ritmusa tökéletesen megfelel a jazzband természetének, éppen azért mert vad kéjes ritmust akarunk kihozni belőle. Ami pedig a Nagymamánk esernyőjét illeti hiszem kedves Szerkesztő ur, megérdemelné, hogy valóban eltrombitáljam, de nem a jazz bandot, hanem annak bizonyos szentnek a nő táját, beigazolván azt, hogy senki ama jogát el nem veheti hogy az eget nagy bölgének avagy bálnom is én a Gönczöl szekerének rudját hárítanék lássa!

Kedves Szerkesztő ur! Én meg engedem, hogy (F. T.) ur Belgrádban eredeti jazzbandot hallgatott, jobb volt mint az enyém, de a zene amerikaiasságát kétségbe vonom. Ne méltóztassék haragudni Szerkesztő ur, de nekem is rövidre nyírott a hajam és mondhatom a cikk olvasásakor az égnek állt. Ezért nagyon szeretném, ha az ismeretlen cikkíró kilépne az inkognitóból és bevallaná férfiasan, hogy bizony a zenéhez ő sem ért. Sőt az sem lenne rossz, ha meggyőződést szerezne arról, hogy például budapesti kávéházakban a közönség együtt üti a jazzbanddal a taktust de nem csak palacsinta sütővel de ha jó kedve van még a nagymamája verőfényes esernyőjével is. És Albert Gyuszi zenekara el van ismerve az egész filharmonikus urak előtt, hogy a legklasszikusabb zenekar.

Hálás Hive: Puci Pista, a Városi Kávéház közönségének kedvence.

Kétségbe vagyok esve. Puci. Azt, hogy Ti vagytok a legjobb cigányzenekar, azt én régóta tudom. (Ideértve a klasszikus cigányokat is.) De hogy Ti vagytok a jó jazz. ezt állandóan tagadom. Bevallom férfiasan, hogy ahhoz a zenéhez, amit Ti jazznak neveztek, nem értek. Bár, — és ez a legmegnyugtatóbb: — szintén zenész vagyok, száj- és fülharmonikás! Hívelek: (f. t.)

riadt vissza, több ember élete szárad a lelkén és sok esztendő töltött a börtönökben és fegyházakban. Valóságos virtuóizást fejtett ki a büntetőintézetekből való megszökésekben. Legutóbb július hó 26-án szökött meg a fegyházból, ahol 1938-ig lett volna elzárva. A mikor bevitték a fegyházba, már mindjárt kijelentette, hogy ismét meg fog szökni, még pedig legkésőbb nyolc nap alatt. Ezt az ígéretet állotta is. Egészen meztelenre vetkőztetve sikerült a fegyházból kimenekülnie. Mint később kiderült, szökése alkalmával súlyosan megsérült és huzamosabb ideig betegen feküdt. Alig hogy meggyógyult, ismét folytatta tevékenységét és egész csomó betörést követett el. Ő tört be legutóbb a *Berlin* közelében levő *Hegermühle* község postahivatalába, ahonnan cin-kostársaival együtt hatmillió márkányi készpénzt és bélyeget vitt el. A berlini rendőrség valósággal külön szervezetet létesített az egyre félelmetesebbé váló betörő kézrekerítésére. Szombaton este arról értesítették a rendőrséget, hogy *Opitz* a *Rigaerstrasse*-ben levő kis kocsmában mulat. A rendőrség körül zárta az épületet, úgy hogy senki fia nem menekülhetett volna. *Opitz* gyanútlanul ült egy asztalnál, ahol bankot adott egész se reg kártyásnak. Amikor észrevette, hogy rendőrök állnak az asztal körül, egyszerre két revolvért rántott és nyolcszor elsütötte. Szerencsére egyetlenegy lövése sem

A banktárgyalások után.

(A budapestiek javaslata és az aradiak álláspontja.)

Az erdélyi pénzügyi intézetek magyarországi bankköveteléseinek visszafizetéséről Aradon folytatott tárgyalások, mint azt az *Aradi Közlöny* megírta, még nem fejeződtek be és a kérdés most azon dől el, hogy a budapesti bankok által ez ügyben tartandó értekezlet elfogadják az aradi és a temesvári bankigazgatók javaslatát. Az aradi tárgyalásokon, amint ma értesülünk, a budapesti küldöttek pozíciója ez volt:

Az 1918. október 31-ig Budapesten elhelyezett pénzeket 2:1 arányában leiben fizetik vissza. Az 1918. október 31-től—1919. március 20-ig elhelyezett összegeket pedig úgy, hogy minden akkori 1 magyar koronáért adnak 2 mostani magyar koronát. Az 1919. március 20 után Budapesten elhelyezett pénzek mai pénznek tekintendők és így fizetik azokat vissza.

Ezzel szemben az aradi és temesvári bankigazgatók az 1919. március 20-át igyekeztek a 2:1 arányú lei visszafizetés dátumának fixirozni. Amit a magunk részéről helyesnek és igazságosnak nem találunk, mert a már többször kifejtett okoknál fogva, a pénzbecserélésig minden 2 erdélyi koronából egy lei lett. Az egyedül igazságos terminus tehát 1920. szeptember 1. az erdélyi pénzbecserélés napja.

Az ügyvédi oklevél kötelező.

(Az ügyvédi kamarák új szervezése.)

Bucuresti. Az igazságügyminiszter bizottságot hívott össze, melynek véleményét kérte ama módosításokról, amelyeket maga a miniszter tett az ügyvédi kamarák kongresszusának Keletről kiküldött bizottság által kidolgozott s az ügyvédi kamarák újraszervezésére vonatkozó javaslata felett. Az ülésen, amely szombat volt, az aradi ügyvédi kamarát dr. Maršieu Jusztin képviselő, kamarai elnök képviselte.

Az első, Antonescu miniszter alatt elfogadott javaslat csak a kamarák egységesítését célozta, ezért Florescu miniszter szükségesnek látván a lényeges módosításokat, a következőkkel töltötte meg: Az ügyvédi kamara tagja csak az lehet, akinek ügyvédi oklevele, vagy ezzel egyenértékű képesítése van. Erdélyben doktorátus és államvizsga. Bukovinában azok, akiknek három jogi államvizsgájuk van. Az ügyvédi oklevél kötelező, de az ügyvéd tartozik fizetni jelöltiét. Az ügyvédi jelölt tárgyalhat elsőfokon az ügyvéd ellenőrzése mellett. Az ügyvéd felének megbízólevelét hitelesítheti. Bírák az ügyvédek fegyelmi ügyébe nem avatkozhatnak. Ezeket a fegyelmi bizottság intézi mint felelősségi fórum: tagjai a kamarai tagok. A kamarák központi szerve: az ügyvédi testület szövetsége mint jogi személy. A testületet a három évre választott főtanács vezeti, mely a törvényszéki, táblabírói és semmitőszéki kamarák kiküldötteiből áll. Az ügyvédek esetleges felségvezetésére segélypénztárt is létesítenek; ezt is a főtanács vezeti. Valamennyi ügyvédi kamarai elnök egyhangúlag elfogadta a miniszter bemutatott javaslatait.

A kivándorlási ügynök fotográfiája.

(Fillinger braziliai konzul dollárjai aradi rokonának. — Herberger Gyula eladta az ajándékait. — Két majmot hozott a kanári-szigetéről.)

Az *Aradi Közlöny* már több ízben foglalkozott azzal a lelkiismeretlen agitációval, amellyel dr. Herberger Gyula dévai lakos a Braziliába való kivándorlásra csábítja az erdélyi magyar és sváb lakosságot. Herberger eleinte csak *Arad-és Hunyadmegyében* fejtett ki ilyen irányú erőfeszítést, tevékenységet, míg az utóbbi időben Erdély többi megyéit is elárasztotta nőtársaival. Az *Aradi Közlöny* cikkei élénk visszhangot keltettek Aradon és a megyében és számosan érdeklődtek Herberger személye, valamint a kivándorlás feltételei iránt. Ma bentjárt szerkesztőségünkben dr. Fillinger Vilmos a Sao Paoloban állomásozó braziliai magyar konzul Aradon élő sógora Friedmann Márton magánújsívselől, aki egy levelet adott át, amely újabb adatokat sorol fel Herberger Gyula ellen. A levél írójának igazmondását megerősíti az a körülmény, hogy az abban foglalt vádak mindenkori hajlandó bíróság előtt is bizonyítani és azok igaz voltára esküdni tenni. Dr. Fillinger Vilmosné és nővére, aki dr. Fillinger Braziliában lakó öccsének felesége dollárokat, nagyobb mennyiségű kávét, finom szivarokat és cigarettát, bonbont és gyümölcskonzerveket adott át Herbergernek, hogy azokat Aradon lakó édesanyjához juttassa el. Nagyon kéri Herberget, hogy az átadottakat, ilyen állapotban juttassa el rendeltetési helyére, amit Herberger meg is ígért. Azonban, mit tett Herberger? Igéretét nem váltotta be, mert nem is válthatta be. Herberger ugyanis a dollárokat és a kávét még a hajón — visszafelé való útjában — eladta. Ez eladottakért pénzt kapott és Herberger úgy látszik, nem szívesen tartja magánál a pénzt, mert azt felhasználta. Nem mondhatni, hogy valami hasznos célra. Amikor hajója a Kanári-szigetek Las Palmas nevű kikötőjébe érkezett, vett érte: két majmot. Tehát dollárok és kávé helyett most már majmokkal tartott hazafelé Herberger. Talán, mert azt gondolta, hogy a két Fillinger édesanyjának majmok jobban kellenek, mint dollárok és kávé! Herberger úgy látszik nem dohányzik, mert a szivarok és cigaretták jó részét, mint különleges seget és ritkaságot két budapesti urnak ajándékozta. A két szerencsés budapesti neve és pontos címe is rendelkezésünkre áll. Herberger úgy látszik, még csak nem is inycen, mert a különleges készítésű, kitűnő gyümölcskonzerveket még a hajón felbontotta és mért azok nem ízlettek, a tengerbe dobta őket. Miután Fillingerék ajándékainak ügyét Herberger ilyen kitűnően elintézte, nyugodtan hazatért Dévára. De feledékeny is Herberger, mert tökéletesen megfeledkezett arról, hogy az Aradon lakó Friedmannékat értesítse a Braziliában látottakról és hallottakról. — Csak Friedmannék többszöri felszólítására küldött 3500 leit a legálább ötször ennyi értékű ajándékok ellenértékéért. A majmokat persze nem Friedmannéknak küldte el, hanem két dévai urnak ajándékozta. Ez Herberger Gyula, aki a kivándorlótól fejenként ezer leit és a hajóstársaságtól pedig fejenként 25 irasztot vesz fel. Nem

mondunk nagyot, ha azt állítjuk, hogy nem lehet az ilyesmi ember, mint Herberger Gyula intéz.

Néhány hozzánk intézett levél írója összetéveszti a délamerikai Braziliát az északamerikai Egyesült Államokkal és Kanadával. Brazília sok ezer kilométernyire van az Egyesült Államoktól és viszonyai is egészen mások, mint annak. Amíg Észak-Amerika nagy részében hatalmas gyárvárosok és fejlett mezőgazdasági telepek vannak, addig Braziliában a főváros és néhány városon kívül, — amelyeknek ma még ugyiszólván hinterlandjuk sincs, — a legprimitív viszonyok között itt-ott elszórva élnek csak embercsoportok. Az Egyesült Államok éghajlata olyan, mint a miénk, Brazília pedig már a forró égőv alatt fekszik.

A John-Bull-fejű.

(Az angol alsóház egy volt tagja a brit birodalom külügyminiszteréről.)

London. Thomas Barclay Lord Curzonról, az angol külügyminiszterről fest képet egy angol lapban.

Bonar Law külsejével semmire se nem vonja magára a figyelmet. Curzon a legteljesebb ellentétet e tekintetben. A skót Bonar Law sovány testével, átszellemült arcával egy, tudós benyomását kelti, ellenben az izmos Curzon az ő John-Bull-fejével azok közé az előkelő kalandorok közé tartozik, akik talán mindenki másnál nagyobb mértékben járultak hozzá a hatalmas brit birodalom felépítéséhez, amelynek legfontosabb részén korlátlan egveduralkodóként uralkodott. Bonar Law és Lord Curzon a skót és angol léleknek határozott típusú képviselői. Kiegészítik egymást. Az egyik felállítja azokat a bölcséleti alapelveket, azokat a tételeket, amelyeket a másik mestéri urként rákényszerít a közvéleményre. Mert Lord Curzon a tett ihlós embere, aki csak nehezen tűr ellentmondást.

— Emlékszem rá — folytatja Sir Barclay — mint fiatal parlamenti férfira. Magam is fiatal voltam. Imponált nekem a kissé csavaros beszédmodora. Curzon, aki nagy angol családokból származik s később vagyonihoz is jutott, már fiatalon sokat utazott. Kitűnő összeköttetései minden ajtót megnyitottak előtte s minden utját megkönnyítették. Könyvei, a melyek Közép-Ázsiáról, különösen pedig Perzsiáról írt, ma is még a legjobb könyvek közé tartoznak, amelyeket e tárgyról írtak.

A párt régi vezérkara azonban attól félt, hogy az új konzervatív oroszán hevessege pártszakadáshoz vezethet, ami egyszer már bekövetkezett. Nem lehetett őt „hi-

degre állítani” azzal, hogy kinevezik a felső ház tagjai közé s ezért oly állással igyekeztek őt elcsábítani, amely megfelelt uralkodói hajlamainak. Curzonnak, az esztétikusnak és grandseigneurnek volt egy bizonyos „gyöngője” a Kelet iránt, amelyet utazásai közben igyekezett megérteni s amelyet végül értékelni is tudott s meg is szerzett. Az indiai minisztériumban államtitkár volt s ebben az állásában bizonyos szeretet fejlődött ki benne e csodálatos országok művésze és természete iránt, ez országok festői előkelő fejedelméi iránt, akik oly luxusban élhetnek, amelyet a közönséges Nyugat alig utánozhat. Amikor följárlották neki az indiai alkirályságot, elfogadta. Emlékeztet még Lord Kitchener-rel, az indiai hadsereg parancsnokával való viszálykodása. Curzon a legfőbb polgári közigazgatás birtokbavételért szállott sikra, amelyekhez való jogát Lord Kitchener kétségbevitte. Az angol közvélemény megoszlott. Kitchener sokkal nép szerűbb volt. Az idők múlása nem javította meg a hangulatot Curzon javára, bár ő sokkal inkább mint Kitchener, olyan alapelvet védelmezett, amely hagyományosan fontos az angolok számára.

— Indiából való visszaérkezése után Curzon továbbra is keleti ügyekkel foglalkozott, ugyiszólván kijelentette a felsőházban, hogy ő képviseli a Keletet. Lord Curzon hosszú időn át úgy szerepelt, mint előharcosa a mohamedánokkal való jóviszonynak. Alig lehet megérteni, hogy olyan ember, aki Indián uralkodott, nem tudja megakadályozni Lloyd George-dot abban, hogy elhanyagolja a közeli kelet érzékenysége tekintetbevétele. Az új kabinetben talán biztosította magának azt a lehetőséget, hogy régi meggyőződésének érvényét szerezzen.

Harmincezer lei helyett — 2500.
(Egy aradi építész károsodása koronakövetelésénél.)

Egy aradi építész súlyosan károsodott ezeltől két héttel Budapesten azzal, hogy békébeli 60 ezer koronás követelését felvette egy budapesti pénzintézetnél. Az építésznek sürgősen szüksége volt pénzre és mivel a békébeli követelésekről szóló egyezmény még nem jött létre Magyarországgal és Románia között, a budapesti bank nem volt hajlandó a békébeli 60 ezer koronáért nagyobb összeget kiadni. — Az építész a kapott pénzt kére beváltotta és így a békébeli 60 ezer koronáért 2500 leit kapott. A tegnap Aradon lefolytatott tárgyalások azzal az eredménnyel végződtek, hogy a békébeli követeléseket 1—2 arányban fizetik ki a magyarországi bankok. Ha az építész várt volna a tárgyalások befejezéséig, a békében elhelyezett 60 ezer koronájáért 30 ezer leit kapott volna.

HIREK.

A belügyminiszter a kivándorlás ellen
(Az Aradi Közlöny leplezésének hatása.)

Az Aradi Közlöny leplezte le azt a nagyszabású agitációt, a mely hiszékeny embereket a Délamerikába való kivándorlásra csábít. A lelkiismeretlen ügynökök által folytatott propagandára az Aradi Közlöny hívta fel a hatóságok figyelmét is, amelyek most rendeletet kaptak a belügyminisztertől, hogy a kalandos és csalóka ígéretekkel dolgozó ügynökök propagandáját fojtsák el. A belügyminiszter még idejében kiadott rendelkezése bizonyára meg fogja tudni gátolni azt, hogy munkabíró emberek nagy tömege vándoroljon ki egy távoli világrészbe, ahol a legnagyobb bizonytalanságban a legnagyobb nyomornak lennének kitéve. A belügyminiszter intézkedése remélhetőleg rövidesen véget vet a már széles körben terjesztett propagandának.

— **A görög összeomlás bűnösei.** Athén. Az összeomlás vádlottjainak a kihallgatását hétfőn kezdi meg az athéni haditörvényszék.

— **A zsilvölgyi bányászok kollektív szerződése.** Bucuresti. A munkaügyi minisztériumhoz érkezett jelentések szerint a zsilvölgyi bányák munkásai között a kollektív szerződésre vonatkozó tárgyalások befejeződtek. Bizonyos kérdésekben nem tudtak megegyezésre jutni. Ezekben a munkaügyi minisztérium fog dönteni. (Rador.)

— **A budapesti műegyetem jubileuma.** Budapest. A műegyetem ma ünnepelte fennállásának 70-ik és a műegyetemi segítőegyesület fennállásának 60-ik évfordulóját. Ez alkalommal leplezték le a nyugatmagyarországi harcokban elesett Losonczy Antal negyedéves építésmérnök-hallgató, Vámosy Tibor harmadéves hallgató, segítőegyesületi főtitkár és ifj. Litzke Jenő emléktábláját. Az utóbbi a műegyetemi robbanás alkalmával halt meg. A harmas ünnepen megjelent Horthy kormányzó, József főherceg a családjával, a kultuszminiszter és a közelet előkelőségei.

— **A kemalisták forradalma.** Konstantinápoly. A helyzet a kemalisták magatartása miatt válságos. A szövetségesek képviselői megbeszélésük között Rífet basával, hogy nem vonulnak ki addig, amíg a békeszerződés nem jön létre. Kormányáiktól felhatalmazásuk van arra, hogy szükség esetén ostromállapotot teremtsenek. Véres tüntetések vannak naponta Konstantinápolyban. Galatában és Perében — a város két különböző negyedében — két angol katonát halálra sebesítettek a forradalmárok. Perében tegnap az a hír terjedt el, hogy a Kemal csapatok betörésre készülnek. Az európaiak menekülnek. A londoni török követség állandóan utleveleket ad ki a hazatérő muzulmánoknak.

— **Bucurestiben nem maximáltak.** Bucuresti. A főváros polgármesteri hivatala a tegnapi lapokban kommunikált tett közzé, amelyben alaptalannak jelentette ki azt a hírt, hogy a polgármester elrendelte volna a maximális árak eltörlését. (Rador.)

Konstantinápolyban teljes az anarchia.

(Az angorai kormány a főváros ellen vonul. — Összeütközés angol katonasággal. — Menekülni akart a szultán.)

Páris. A hétfői nap folyamán a francia külügyminisztérium riasztó híreket kapott Konstantinápolyból. Rifaat basa, az angorai kormány konstantinápolyi felhatalmu biztosa közölte a szövetségesek képviselőjével, hogy az angorai kormány ellenségnek tekinti a szultán kormányt és ezért katonaságot, valamint hivatalnokokat küld Konstantinápolyba. Fölöslegesnek tartja a szövetséges csapatoknak Konstantinápolyban való tartózkodását is és ezért kéri a szövetségeseket, vonják vissza azonnal csapataikat. Később Rifaat basa újból megjelent a szövetségesek képviselői előtt és közölte velük, hogy a jövőben hajók csak az angorai kormány engedélyével tuthatnak be a tengerszorosba, még pedig mindig csak egy hajó és idegen hajóknak csak nappal szabad a tengerszorosban tartózkodni. Rifaat még egy harmadik jegyzéket is adott át a szövetségeseknek, amelyben közli, hogy a török állam ezentúl maga fogja kezelni vasutait és megszünteti az idegen társaságoknak Törökországban szerzett jogait. A szövetségesek francia felfogás szerint a török követeléseket el fogják utasítani. A szövetségesek a mudinai megállapodások alapján állanak, a mely szerint, mindaddig, amíg a fegyverszünet érvényben van, szó sem lehet az eddigi állapot megváltoztatásáról.

Páris. Londonból érkezett hí-

— **El vagy meghalt Enver pasa?** Nemrég, nyilván szovjetforrásból az a hír érkezett, hogy Enver pasa a szovjetcsapatokkal vívott harcokban elesett. Nemsokára maga Enver pasa cáfolta meg a berlini lapokban a haláláról elterjedt híreket. Maga az angorai kormány is cáfolta a pasa elesését. A belgrádi Pravda ezzel szemben fenntartja azt az értesülést, hogy Enver a bokharai harcokban tényleg elesett. A lap szerint írásából állapították meg személyazonosságát. Ezek után bizonyára mindenkit izgatni fog a kérdés: él vagy meghalt Enver pasa?

— **Kolozsvári footballeredmények.** A mai szerdai kolozsvári bajnoki mérkőzések: Haggibor—Kolozsvári CFR. 0:0, Kolozsvári MTE.—KAC. 0:0 eredménnyel végződtek.

— **Öngyilkos irodista-leány.** Ma délelőtt arról értesítették a rendőrséget, hogy a Str. Veliciu (Szél-u.) 1. számú házban öngyilkosságot követett el Zrinyi Olga tizennyolc éves hivatalnokleány, aki a Guttman-féle fűszerkereskedő cégnél volt alkalmazásban. A fiatal leány ma reggel felment a padlásra, ahol jókedvűen énekelt. Mikor hosszú ideig sem jelentkezett, hozzátartozói rosszat sejtve, a padlásra mentek és ekkor látták, hogy a leány eszméletlenül fekszik. Az ügyeletes rendőrtiszt a közkházba szállította a leányt, ahol gynommosást alkalmaztak. A fiatal leány marólugot ivott és így akart megválni az élettől. Tettenek oka

rek szerint török csendőrség behatolt a csanaki semleges zónába.

Páris. Török extrémisták, akik még Kemal basa autoritását sem ismerik el, zavargásokat rendeztek Konstantinápolyban. Nagy tömegekben a szultán palotája elé vonultak, ahol angol katonasággal összeütköztek. Hír szerint a szultánt erőszakosan elvitték, más verzió szerint a szultán elmenekült. Konstantinápolyban teljes az anarchia.

Páris. Konstantinápolyt jelentés szerint a szultán kísérletet tett a város elhagyására, de a lakosság ebben megakadályozta.

London. A kormány tegnap este elhatározta, hogy visszautasítja a török kormánytól azt a követelést, hogy a szövetségesek ürítsék ki Konstantinápolyt. A szultán az angol főmegbízottnak kijelentette, hogy mint az egész mohamedán világ feje nem ismerheti el az angorai határozatokat. A szövetségesek ma Irmed basának az angorai kormány külügyminiszterének ultimátumot nyújtottak át, amely figyelmezteti a fegyverszüneti egyezmény szigorú betartására. A szultán — aki jelenleg egy Boszporuszban horgonyzó angol hadihajón biztonságban van, — tegnap délután fontos megbeszéléseket folytatott Rumbold angol főmegbízottal.

Konstantinápoly. A lausannei konferencián a törökök új követeléseket állítanak fel, amely szerint követelni fogják a Mitilánó-Chios szigetek átadását, és kijelentik, hogy Törökország maga kívánja rendezni államadósságait.

ismeretlen. Zrinyi Olga állapota súlyos.

— **A Biedermayer-salon megnyílt.** Bocskay-tér 5., I. emelet balra első ajtó, hol a legfinomabb és legkényesebb izléseknek kielégítésére szolid árak mellett készítenek megrendelésre angol, francia kosztümöket, estélyi s utcai ruhákat, luxus fehérneműket, leánygyermek ruhákat s kalapokat.

— **Leugrott a kisvonatról.** Tegnap este a főtéren leugrott a kisvonatról egy gyári munkás, még pedig olyan szerencsétlenül, hogy kezén súlyos sérüléseket szenvedett. Az előhívott mentők a közkházba szállították, ahol ápolás alá vették.

— **A Patronázs estélye.** Az aradi Patronázs-Egyesület, amelynek elnöknője Vásárhelyi Janka, szombaton este 9 órai kezdettel a Fehér Kereszt nagytermében táncsal egybekötött műsoros estélyt rendez. A tiszta jövedelmet a Patronázs-menhely javára fordítják. Az estélyen kis szindarabok, tréfák és magán-számok kerülnek előadásra. Előreláthatólag nagy sikere lesz az idény első mulatságának.

— **Ma, amikor a kézimunkát a divat minden téren érvényesíti,** felhívom a t. közönség figyelmét eredeti terveim után készített batik festéssel díszített kalapjaimra, amilyen a Somló Testvérek kirakatában is látható. Rendeléseket a déli és esti órákban felvesz Bóra Margit kalap és iparművészeti salonja Str. Gheorghe Popa (Ferdinánd-u.) 8.

— **A nők szavazati joga** Franciaországban. Páris. A szenátus megkezdte a nők szavazati jogáról szóló törvényjavaslat tárgyalását, amelyet a kamara még 1919. elején 347 szavazattal 97 ellenében elfogadott.

— **Gájban dolgoznak a betörők.** Gájban az utóbbi időben igen bizonytalanok a közbiztonsági állapotok. Naponta történnek betörések és lopások, azonban a rendőrségnek még nem sikerült a tetteseket letartóztatni. A gáji rendőrség a nyomozás során ma hajnalban érdekes letre bukikant. A Csatorna-utca egyik házában nagymennyiségű ruhaneműt és különféle háztartási cikkeket találtak elrejtve. Kiderült, hogy a talált holmik nagyrésze az utóbbi időben elküvetett betörésekből és lopásokból származik. A betörőket azonban még nem sikerült elfogni, mert idejekorán neszét vették a rendőrség munkájának. A gáji rendőrség széleskörű nyomozást indított.

— **Uj kétemeletes palota** Aradon. Seidner Dezső fatermelő, a Seidner Bernát és Fiai cég belfagja tegnap megvásárolta a Pannónia-szálló mögött elterülő ugynevezett „Tündérvár” egy részét Cantner Jánostól 200.000 leierért. Az új tulajdonos hatalmas kétemeletes palotát emel a telken és ebben lesz nek elhelyezve a cég irodái, valamint néhány magánlakás a cég tagjai számára.

— **A vonat elé vetette magát.** Az aradi vasútállomáson tegnap délután öngyilkossági szándékból Mé száros Péter vasuti munkás a vonat elé vetette magát és a kerekek egyik kariat levágták. Mészáros az előhívott mentők leszállították az aradi közkházba, ahol az ügyeletes rendőrtiszt kihallgatta. Nem tudták meg az öngyilkosság okát, mert a vasuti alkalmazott megtagadta annak bevallását. Mé száros Péter sérülései súlyosak.

— **Kereskedők, gyárosok, iparosok és bankok figyelmébe.** A közeljövőben kiadásra kerül a közgazdasági életnek egyik legszükségesebb, leghatalmasabb ténvezője „Utódállamok Iparosainak, Kereskedőinek Export-Import Címára”. A mű ismerteti Románia és az utódállamok összes iparosait, kereskedőit, gyárosait, és bankjait. A mű 50.000 (ötvenezer) példányban hét nyelven jelenik meg, hét nyelvi tartalom mutatóval van ellátva. Könyvünk legközelebb már kiadásra kerül, kérjük tehát az anyagösszegyűjtésre kiküldött tisztviselőinknek közleményeiket megadni, nehogy akadályokba ütközzék annak lekötése. Utódállamok Iparosainak, Kereskedőinek Export-Import Címára. Erdélyi képviselő: Kelet hírlapiroda, Arad, Str. Alexandri (Salac-u.) 1.

— **Csökkentették az angol udvartartás költségeit.** London. Köztudomásu, hogy a király bizottságot nevezett ki a feladatává tette az udvartartás költségeinek csökkentését. A bizottság egyenesen a királynak számolt be működéséről s rövid idő alatt körülbelül 20.000 font megtakarítást ért el az évi háztartásban, anélkül, hogy nagyon korlátozta volna az eddigi kereteket. A király civil-listája 1916-ban 490.000 font volt évente s azóta sem nagyobb, bár az élet aránytalanul drágább lett. Maga a király ellenzi a civilista követelést.

Félszáz esztendő az aradi színpadon.

(Follinuszné Csigaházy Etel legszebb születésnapja. — Ünnepe az aradi színház öltözőjében. — Látogatás Prielle Kornélia aradi barátjánál.)

Kedden este, a „Hamburgi menyasszony” előadása alatt, az aradi színház fűtött folyosóit valami ünnepl. forróság lengte át. Azokat a folyosókat értjük, amelyekre nagy hetükkel van írva, hogy „idegeneknek tilos a bemenet.” A keddi estén az öltözők tájékán megint megjelent minden művész örök és frissen illatozó csodavirága: a Szív. Ennek nem lehet megtiltani a bejáratát. Abban az öltözői fülkében, ahol Follinuszné Csigaházy Etel maszkírozta magát, rózsaszínű krepp-papiros díszítések között a művészek őszi szív-virága: a krizantém illatozott. Csigaházy tegnapelőtt volt hatvannyolc éves és miután tizenkilenc esztendő óta korábban lépett színpadra, félszáz esztendője színésznő. Az aradi pályatársnők Tibor Lőrí utján értesültek erről az ünnepl. dátumról és már öt nappal előbb készültek erre az — egyelőre belső — ünnepségre.

Horváth Mici vezetésével kilenc órakor este megjelentek az aradi színésznők Follinuszné öltözőjében és néhány meleg szó kíséretében átnyújtották ajándékaikat. Praktikus ajándékok voltak, fűszer, bor, csirke, szalámi, liba, konvak, tea: minden jó, ami egy hatvannyolcéves, uriaszony háztartásához elképzelhető és szükséges. Csigaházy Etelnek kicsordultak a könnyei, a testét rázta a zokogás és a megfáradtság.

— Ez az életem legszebb születésnapja. — mondta boldogan és meglepődve.

Kint a színház külső folyosóin, néhányan beavatottak, megneszelték az öltözői boldogságokat és siettek üdvözölni Arad legrégebbi aktív színésznőjét. Kocsin ment haza keddi éjszaka Follinuszné, ott gágogott mellette a liba, csipogott a csirke és lelken-dezett Tibor Lőrí, a legkedvesebb barátja...

Látogatás Follinusznénál.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma felkereste Follinuszné Csigaházy Etelt a lakásán. Megkérdezte tőle, hogy mit szól a keddi kolléganő-ünnepséghez és hogy mik érdekesebb pályafutásának legszebb emlékei? Follinuszné így felelt:

— Ötven éve vagyok színésznő, negyvenkét évvel ezelőtt jöttem Aradra és azóta kisebb megszakításokkal állandóan az aradi színház tagja vagyok. Most 14 esztendője egyfolytában játszom már itt az anyaszerépeket. De valamikor szende voltam és később hősnő. 1874-ben Paulav Edével és Prielle Kornéliával jártunk itt először, amikor még a Fischer Elíz-palota udvarán játszottunk, a régi aradi arenában. Kornélia a legjobb barátom volt, már akkor jövőt jóslt nekem és istenem én akkor megszerettem Aradot. A Vas szállóban laktunk, ettől az aradi vendégszerenléstől kezdve elindultam a siker szerelmes, köny-

nyes, ujjongó és tragikus bánat-országútján. Tizenkilenc éves voltam!

— Follinuszné másfél éves színésznői pályája után mentem férjhez. Aradra jöttünk, itt töltöttük a mézesheteket. Két egészen felejthetetlen estém volt itt. Az egyik: amikor a mézeshetek alatt az urammal együtt, — aki akkor nem volt itt szerződésben — felléphettem a „Tündéruliak” című francia színműben. (Lukácsy Miklós, Lócs Rezső, Krispin József, Kabdebó János és Salac Gyula voltak akkor a színüggyámolító egyesület vezetői.) A legnagyobb siker volt, amire emlékszem. És a másik est: a keddi, a „Hamburgi menyasszony” előadásakor, amikor azt láttam, hogy nemcsak a közönség, de a pályatársnők igazi szeretete is övez...

A magyar színészet aradi ünnepe.

Az aradi színház hivatalosan 1923 januárjában — két hónap múlva — ünnepli meg Follinuszné pályajubileumát. Ez az ünnep tulajdonképpen az erdélyi kereteken. Közönség, kulturegyesületek és színészegyesület egyaránt nagyméretű jubileumra készülnek. Kolozsvárról Janovics Jenő, Budanestról Várady Antal, a neves dramaturg, költő és színi-akadémiai tanár (egykori tanára Follinusznénak is) készülnek idejönni Aradra, hogy lerójják tiszteletüket Csigaházy Etel előtt, aki ma, 68 éves korában, a magyar színészetnek legnagyobb értékei közül való. A keddi este az öltözőben csak előjáték volt, a pályatársnők előjátéka, rózsaszínű krepp-papirossal és virágokkal és gágogó libákkal: de a januári már a maga színészet egyetemes ünnepe lesz.

Gróf Széchenyi László kalandja

(A cseh határon el akarták venni autóját.)

BUDAPEST. Gróf Széchenyi László amerikai magyar nagykövet már két hónap óta tartózkodik Európában. Négy hetet Budapesten töltött itteni palotájában, a másik négy hetet Cseh-Szlovákiában levő birtokán. Pár nappal ezelőtt gróf Széchenyi László utban Budapest felé Miskolc környékén át akart jönni a határon amerikai típusu autóján. A határon az a kellemetlen meglepetés érte, hogy a cseh határőrök feltartóztatták, megvizsgálták utleveleit, azokat rendben találták. Kijelentették, hogy őt és a kíséretében levő szolgaszemélyzetet átengedik a határon, az amerikai gépkocsit azonban nem, mert annak Csehszlovákiában van a helye. A gróf felháborodással vette tudomásul a határőrök magatartását, autójával nyomban visszatért Kassára, ahol az esetről jelentést tett a zsupánnak, aki két csendőrt adott gróf Széchenyi mellé. A gróf így elégtételt kapott és autójával együtt hazajöhetett. A két csendőr állítása szerint a határőrök ellen megindult az eljárás. Gróf Széchenyi László ma délután utazott

vissza Amerikába, ahol újból elfoglalja hivatalát a követség élén. Felsége Vanderbilt Gladys és családja már a múlt héten elutaztak és Párisban fognak találkozni, ahonnan együtt utaznak tovább.

Irodalom, művészet

* Az aradi városi színház heti műsora. Csütörtök: Elveszett paradicsom. C. bérlet. Péntek: Aranyvirág. Új betanulással. A. bérlet. Szombat d. u.: Falurossza. Barics Gyula felléptével. Este 7 és fél órakor: Aranyvirág. B. bérlet. Este 10 órakor: Tyukketrec, csak felnőtteknek. Vasárnap d. u.: Orfeusz a pokolban. Este: Piros bugyellár. C. bérlet.

* Elveszett paradicsom. (Bemutató előadás az aradi színházban.) Persze, megint az a franciás helyzetkomikum és persze: — ebben a szóban, hogy franciás — megint az a fordultatos pikantéria, amely a világ egyetlen irodalmában sem triumfál olyan biztos kifejezési eszközökkel, olyan fölényes témakezeléssel és olyan felvonás-poénnal, mint a gall literatúrában. A szerelmi koplálásra ítélt férj vergődése és bosszúja a vágyakozásban: fölötte hálás, kiaknázható és kiformalható vigjátéki massa. Azt hiszem, azért győz a francia vigjáték esztendőket óta, mert ehhez a masszához speciálisan párisi szem és speciálisan párisi kéz kell, hogy színpadra vigye. A franciákban mindehhez nemcsak a talentum, de a merészség is elegendő. A mai bemutató előadás a vigjátéki együttes újabb sikerét jelenti: Gergely Gizi tehetséges és már iskolázott ösztönű színésznő, Kálmán Sári kifejezetten drámai ekcentusú nő, de a vigjátéki miljöben is finom színt jelent. Tökés Annyban csak ösztön van. Olyan intuitív jeleneteket ad, amelyekre azt szokás mondani: ráhibázott. (Ugyan ekkor azt is érezni, hogy ezt az ösztönt köszörűshöz kellene küldeni, csiszolásra.) Szántó Jenő minden francia vigjátéki együttesnek lendítőkereke. Jávor Alfréd temperamentumos, kedves színész, ilyen darabokban fölényesen ügyes. Sipos Zsigmond és a többi kis szerep alakítója megint a gördülő összjáték erősségei voltak. (f. t.)

* A francia pikantiával átszőtt darabot, az Elveszett paradicsomot ismétli meg a városi színház. A darab vezető szerepeit Kálmán Sári, Gergely Giza, Jávor Alfréd, Szántó Jenő és Sipos Zsigmond játsszák.

* A legszebb Huszka operett, az Aranyvirág kerül színre pénteken este a városi színházban. A darab közel öt éve nem került itt színre. Különös gonddal készül a darabra a színház operett-együttese. Kiemelkedő száma lesz az Aranyvirágnak Sebestyén Jenő és Vannay Lonci Cake-Valke táncparódiája. A darab két vezető szerepét Horváth Mici és Galetta Ferenc játssza. Az Aranyvirág szombat este hét és fél órai kezdettel is színre kerül.

* A legszebb magyar népszínmű, a Falurossza kerül színre szombat délután mérsékelt helyárak mellett. Az előadás érdekességét emeli, hogy a közönség régi ked-

vené művésze, Barics Gyula játssza Cöndör Sándor szerepét.

* Csak felnőttek nézhetik végig a városi színház szombat éjszakai előadását. A legpikánsabb francia vigjáték, a Tyukketrec kerül színre, mely humorával, ötleteivel az összes eddigi francia vigjátékokat felülmúlja. A darab vezető szerepeit Gergely Gizi, Tökés Anny és Kálmán Sári játsszák.

* Mérsékelt helyárak mellett kerül színre vasárnap délután Reinhardt rendezésében az Orfeusz a pokolban.

* Balogh Böske a közönség között énekel a városi színház vasárnap éjszakai nagy kabaréján, amelyen színre kerülnek az összes újpesti kabarészámok.

* Filharmonikus hangverseny november 14-én. Műsor: Haydin G-dur, Hoffmann: Trithjoff symphonia, Smetana: Eladott menyasszony, nyitány. Jegyek Scherhagnál.

Közgazdaság.

Emelkedett a lei.

Ma Zürichben 3.50-es árfolyamot ért el a lei, míg Párisban 9.70-re emelkedett. A német márka romlása magával rántotta a francia frankot is, amely ma közel 35 frankra esett Zürichben néhány hét előtti 41-es árfolyamáról és emiatt holnapra magasabb lei árfolyam várható Párisból. A budapesti Devizaközpont ma kissé leszorította a lei árát. Bukarestben tőzsdeszünet volt.

Aradi valutaárak. (November 8.) Dollár 163.—, márka 0.03, szokol 5.10, dinár 2.30, francia frank 10.50, magyar korona 0.06 és egy negyed. Kifizetések: Budapest 16.—, Bécs 475.—, Berlin 0.0180, Prága 5.20.

Zürichi nyitás. (November 8.) Berlin 0.063750, Newyork 546.50, London 2435.—, Páris 35.05, Milano 22.25, Prága 17.75, Budapest 0.22, Varsó 0.035, Bécs 0.0074.

Zürichi zárlat. (November 8.) Berlin 0.063750, Amsterdam 214.60, Newyork 549.—, London 2448.—, Páris 35.10, Milano 23.15, Prága 17.65, Budapest 0.22, Zágráb 2.22, Bucuresti 3.50, Varsó 0.035, Bécs 0.0074, lebélyezett 0.0076.

Budapesti devizaközpont jegyzése. (November 8.) Napoleon 9100, dinár 37.60—39.20, Bucuresti 15.75—16.75, Amsterdam 980—992, London 11100—11400, Berlin 0.30—35, Milano 105—110, Páris 160—165, Prága 78—82, Zürich 455—470, Bécs 0.0325—340, Zágráb 9.40—9.80, Newyork 2500—2575, Varsó 0.15—16.

Bécsi hivatalos zárlat. (November 8.) Prága 23.75, Zágráb 295, Budapest 29.80, Varsó 4.70, Milano 30.80, London 330100, Newyork 74125, Páris 4670, Zürich 13500, Berlin 8.25.

Női és leányka től felöltő ujdonságok legutányosabban beszerezhetőek.

JULIU PLESZ GYULA

Központi ruházatházban ARAD, Strada Col. Piriol 3. (Vörösmarty-s.) A színház épület hátsó bejáratával szemben. — Allandó nagy választék Caracul Pütsch kabátokban. 959

Perzsia vagy Szilszkin bundát 12,000 Leitől 14,000 Leig rendelésre készít 5432 Beregszászy szücs cég.

Eljárás a sztrájkvezérek ellen.
(Befejeződött a vizsgálat. — Idegen munkást nem tettek át a határon.)

Az aradi sztrájkmozgalmak teljeseen befejeződtek. Az összes gyárakban rendszeresen folyik a munka. A hét elején Aradra érkezett a hatodik hadtest királyi biztosa, aki Popescu Haralamb sziguranca főnökkel a mozgalmak vezetői ellen a vizsgálatot a mai napon befejezte. A kihallgatásokról szóló aktákat a sziguranca Sibiuba (Nagyszébenbe) küldte, ahol az ottani hadbíróság a sztrájkra izgatók ellen megindította az eljárást. Popescu Haralamb sziguranca főnök kijelentette az Aradi Közlöny munkatársának, hogy minden ellenkező híresztelésekkel szemben **egyetlen idegen állampolgár munkást sem tettek át a határon.** Aradon ugyanis az a hír kelt szárnyra, hogy az összes letartóztatott idegen állampolgárokat, kik a sztrájkmozgalmakban részt vettek, a sziguranca áttette a határon. Azonban a vizsgálat folyamán kiderült, hogy az idegen állampolgár munkásokkal szemben nem volt szükség ilyen erőyes rendszabályokra.

Mozi.

* Az Apolló színház tegnapi premiere, régen nem tapasztalt óriási sikert aratott. Lotte Neumann sokszínű, drámai mélységű tehetsége a kis hercegnő nehéz szerepét könnyen és finoman oldotta meg. A fiatal hercegnő, aki csak egyetlen egyszer szeretne olyan ember lenni, mint a többi, egyszer akar szeretni, de mert szerelme ellenfele a politikában és a hercegnő elsősorban uralkodónő, akinek keservesen nyomja vállát, kénytelen hivatása, eldobja szerelmét. Ez a nagy-szerű felvétel péntekig marad az Apolló műsorán.

* „Ember a palackban.” Szerdán volt a premiere Meyrink Gusztáv filmre vitt tragikus mélységű novellájának amely hat felvonásnak nyújtott anyagot. A vízholdó leány páratlan szép története színesen és megkapóan kapott életet a filmen, hogy az izgalmas és rohanó akciók során sodorja magával a közönséget. A kép csak csütörtökig marad az Uránia színház műsorán.

* „Judex új megbízatása” pénteki premiere páratlan szenzációkkal fog szolgálni az Urániában. „Judex” az a rokonszenves kalandor, aki megbünteti a bűnösöket, igazságot oszt és jutalmat nem vár. „Judex” legújabb kalandjai vannak a legizgalmasabb mese keretében összefűzve és sohasem látott nagyszerűséggel adják vissza a tiszta felvételek a legérdekesebb kalandortörténetet.

A szerkesztésért:

KÁROLY JÓZSEF
felel.

Cenzurat: Dr. ROMUL MAGER.

NYILTTÉR.

Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

Értesítés.

Miután ügyfelem Herskovits Dezső Adea (Agya) közölte, hogy üzletét átvevő, felszámoltam a hitelezőket, hogy követeléseikkel 8 napon belül iródban jelentkezzenek.

Dr. Goldzieher

12578 ügyvéd, Chislaeu (Kis'ens)

Apró hirdetések.

Levelezés.

ETRANGERE címen levél van a kiadóban. 100

TIZENNYOLC ÉVES urleány Izraelita uriember ismeretséget keresi, mivel szabad idejét eltölthetné. Leveleket „Kellmes időtöltés” jelíggel a kiadóba. 5419

FIATAL JÖMEGJELENÉSÜ szép urleány föltétlenül bőkezű, gazdag, disztíngált uriember hosszantartó, intim barátságát keresi, aki őt havonta 3500—4000 Leiel segítené. Csakis bőkezű, gazdag egyén jelentkezhet, aki azonnali bizonyítékát adja gazdagságának. Leveleket „Lya” jelíggel a kiadóba. Szélhámosságok kíméljenek. 5385

Alkalmazás.

ÜGYES SZOBALÉANY jó bizonyítvány nyal uri házhoz felvétetik. Cím a kiadóban. 300

ÜGYES kútú fiú felvétetik K56 János textil angró üzletében. Bulev. Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 18. 5409

KERESEK december 1-ére románul beszélő, fűszer és vas szakmában jártas fiatal segédet. Welszberger, Gurahont. 5422

MINDENES főzőnő jó fizetéssel felvétetik. Cím Wallinger hirdetőjében. 12466

GEP-ÉS GYORSIRÓNÓ, ki a német nyelvben is jártas, felvétetik. Jelentkezni 9—11-ig Őri Zoltán cégnél Strada Tribunal Dobra (Boczkó-utca) 8. 5426

MODERN lámpaernyők készítését olcsón vállalko. Cím a kiadóban. 13725

PERFECT főzőnő nagyobb uriházhoz ajánkozik. Molnár Istvánné, Str. Episcopul R. Clorogariu (Vécsey-utca) 11. 5429

KERESKEDELMi érettségivel bíró fiatal ember gyakornoki állást keres. Cím a kiadóban. 5430

KET özevgy asszony kisebb házba házmesternek ajánkozik. Cím a kiadóhivatalban. 5431

Vétel és eladás.

KIS NŐI arany óra, ezüst cigarettatartó, angol báránnyal bélelt fekete női bunda, finom pleéd, piros színházi, illetőleg alkalmi kabát eladó Str. Consistorulul (Batthyány-utca) 23. sz. I. e. jobb. 500

NAGYON SZÉP, majdnem új kötött kabát eladó. Geller, Strada Sft. George (Dezső-utca) 1a) 400

TÉLIKABÁT középtermetű férfinek eladó. Cím Wallinger hirdetőjében. 12466

ELADÓ egy szép ebédőszőnyeg. Cím: Strada Pescarului (Thököly Imre-utca) 23. szám. 5420

AMERIKAI redőnyös frászal megvételre kerestetik. Cím Wallinger hirdetőjében. 12466

FÉRFI ÖLTÖNYÖK, nyári, őszi és smoking eladók. Strada Gozdu (Szent István-utca) 2c) földszint 3. ajtó. 5424

KÁLYHA, fa és szénfűtésre alkalmas eladó. Cím Kelet hírlapiroda. 12578

EGY Gehschule megvételre kerestetik. Cím Kelet hírlapiroda. 12578

IROGÉPEK, kellékek, javítóműhely, Copyingoffice Szegfűnél, Str. Luther-utca 1. Telefon 111. 4588

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

VEHET, ELADHAT, CSERELHETI Műtárgyak, szobrok, szőnyegek, porcellán ritkaságok, antik butorok kiállítása. Szép művészeti Szalon. Ortutay-palota. Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. 11911

EBÉDLŐ PERZSA 29.000, ebédő szmirna 22.000, Salon Artistique (Fischer Eliz-palota.) 12021

KÖNYVET és kottát (nagy tömegben) olcsón árusít Kerpel könyvüzlete. Ugyanott kölcsönkönyvtár is. 12703

ELADÓ egy nagy bakancs-varrógép, szlijgyártó is használhatja. Cím: Porkolán, Santana-Veche (Őszentanna.) 5392

Üzletek.

RÖFÖS ÜZLET, nagy forgalmu vidéki nagyközönségben berendezéssel, áruval, eladó. Cím a kiadóban. 5408

ELADÓ BORBÉLYÜZLET. Werkmann, Sibis (Borossebes.) 5421

Ingatlan.

MAGANHÁZAK, bérházak, kávéházak, vendéglők, üzletek eladók. Bővebbet: Wallinger irodában. 12467

ÖTSZOBÁS, nagykeres magánház Calea Aurel Vlaicu (Pécskai-uton) eladó. Bővebbet Wallinger-irodában. 12467

Oktatás.

ROMÁNUL perfektül tudó fiatalember három gyermekem tanításához délutáni órákra felvétetik. Cím Wallinger hirdetőjében. 12467

Különféle.

PÉNZT kölcsönbe adok kamatért. Cím a kiadóban. 5427

EZERJÖFÜ gyomorelixir, páratlan hatásu szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felfuvttság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy-szertár Aradon. 10831

**Egy vadonat új
hálószoba és ebédlő**

berendezés jutányos áron eladó. Cím a kiadóban. 5402

RÉGI

több mint 30 éve a Bánáthban formállo, szesz- és pálinkagyártó cég **Erdély részére** szakképzett, vevőknél bevezetett utazó képviselőt keres. Irásbeli ajánlatok „Részvénytársaság Temesvár” jelige alatt a lap kiadóhivatalához intézendők. 5423

Intercontinentale

szállítványozási és közlekedési r.t. Elölött:

HOFFMANN & V.

ARADON: Bulevardul Regele Ferdinand No. 21. (József főherceg-ut.)

Telefon szám: 854.

Nemzetközi szállítási vállalat.

Gyűjtőforgalom: Magyarország, Ausztria, Csehszlovákia, Németország-gal és viszont.

Saját fuvarlevél - feltülvizsgáló iroda.

Szakszertű vámkezelés. Minden nagyobb bel- és külföldi városban és fontosabb gécpontoknál saját fiókok, melyek által a szállítások pontos és gyors lebonyolítását biztosítjuk.

Szállítást és elvámolást illető ügyekről szakszertű felvilágosítással díjtalanul szolgálunk. 12467

Virág Kálmán

épitőmester

ARAD, Bul. Carol I. 59. sz.

tervezéseket, építkezéseket, átalakításokat és javításokat méltányos árak mellett vállalja. 5425

Körülbelül 19 km. Banat, Timişoara
hosszu, 70 m/m magas

**mezei vasuti
sin, w**

továbbá olcsó 3 km.
hosszu 5 kilogrammos

**hordozható
sin w**

teljes felszereléssel

eladó.

Bővebb felvilágosítással szolgál a Oranadi Székeséghivatali Hivatali Timişoara. 11472

Magas fixum

és jutalék mellett megbízható

üzletszerzőket

azonnali belépésre

keresünk.

Cím a kiadóhivatalban. 5438

Naponta indítunk futárt Clujra, utlevelekre vizumot KELET-hir'apiroda, Str. Alexandri Salacz-u 1
36 óra alatt hozunk.